

Oskari Ahtola
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2020

ASUMISYKSIKÖN JÄLKEEN

**Vanhan Viertotien asumisyksiköstä pientaloihin muuttaneet
2013-2018**

TIIVISTELMÄ

Oskari Ahtola

Asumisyksikön jälkeen - Vanhan Viertotien asumisyksiköstä pienasuntoihin muuttaneet 2013–2018

38 s.

Kevät 2020

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyössäni tutkin ympärivuorokautisesti tuetusta asumista itsenäisempään asumiseen muuttaneita asiakkaita vuosilta 2013–2018. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa tilastollista tietoa muuttaneista sekä siitä onko asuminen jatkunut muutettaessa itsenäisempään asumiseen.

Yhteistyökumppaninani oli Helsingin kaupungin Asumisen tuen toimialan alainen Vanhan Viertotien asumisyksikkö, joka on suunnattu pitkäaikaisasunnottomille päihde- sekä mielenterveysongelmallisille. Tuen tarpeen vähentyessä asiakkaat useimmiten muuttavat Asumisen tuen hajasijoitettuihin pienasuntoihin.

Tämä opinnäytetyön tarkoitus oli tarkastella asiakkaiden asumisen sujuvuutta muuton jälkeen, sekä koostaa tilastollista tietoa asiakkaiden asumisen kestosta, muuttajien iästä sekä sukupuolesta sekä asumisen päättymisen syistä. Tiedot tähän tutkimukseen on koostettu Helsingin kaupungin asiakastietojärjestelmän kirjauksista.

Tutkimustulosten perusteella asuminen pienasunnoissa on jatkunut suurimmalla osalla eteenpäin muuttaneista asukkaista, eikä asunnottomuus ole uusiutunut.

Asiasanat: asunnottomuus, asunto ensin, tuettu asuminen, asumisen polku.

ABSTRACT

Oskari Ahtola

After the housing unit – People who moved on from Vanha Viertotie housing unit in 2013-2018

38 p.

Spring 2020

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services

This thesis focused on the clients of supported housing unit of Vanha Viertotie, especially on the clients who moved on from there to a more independent form of living between the years 2013-2018. The aim was to gather statistical information about the clients and find out had their housing continued after the move.

The thesis was implemented in cooperation with Vanha Viertotie housing unit, a part of the Housing support office in Helsinki. Vanha Viertotie housing unit is targeted for people suffering from long term homelessness with substance abuse and mental health problems. After their need for support lessens, they are able to move on to a more independent form of living, in scattered site housing apartments, managed by the Housing support office.

This thesis aimed at studying how the clients' living situation has continued. Moreover, to compile numerical information on the length of their housing, their age, gender and the reasons why their housing has ended. The information for this study was gained from the city of Helsinki client data system and its records.

As results and based on the study, most of the clients continue their living in scattered site housing.

Keywords: homelessness, housing first, supported housing, housing pathways

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 ASUNNOTTOMUUS	6
2.1 Asunnottomuuden ominaispiirteet	6
2.2 Ratkaisuja asunnottomuuden vähentämiseksi	8
3 ASUNTO ENSIN	10
3.1 Asunto ensin-periaate	10
3.2 Asunto ensin-laatusuositukset	12
4 TUETTU ASUMINEN	15
5 ASUMISEN POLKU	17
6 MENETELMÄT	20
7 PROSESSIN KUVAUS	22
8 TULOKSET	24
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	33
10 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	35
11 AMMATILLINEN KASVU	35
LÄHTEET	36

1 JOHDANTO

Asunnottomuus on yhteiskunnallinen ongelma, jonka perimmäisinä syinä ovat väestönkasvu, kaupungistuminen, talouden suhdannevaihtelut sekä suuret tuloerot (Asunto Ensin. Tietoa). The Economist-lehti kirjoittaa asunnottomien määrän olevan tällä hetkellä kasvussa Euroopassa, mutta Suomessa asunnottomuus on tilastollisesti laskussa (Aikkila 2019). Suomessa oli vuoden 2019 lopussa 4 600 asunnottomia. Pitkäaikaisasunnottomia tilastollinen määrä on vajaassa kymmenessä vuodessa vähentynyt selvästi, vuonna 2010 asunnottomia oli yli 3 000, vuonna 2019 enää alle tuhat. (Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskus. Ajankohtaista. Uutiset ja tiedotteet. Uutiset ja tiedotteet 2020). Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite asunnottomuuden puolittamisesta vuoteen 2027 mennessä (Valtioneuvosto, Marinin hallitus, Hallitusohjelma, Asuntopolitiikka, 2019)

Valitsin opinnäytetyön aiheeksi tutkia asumisen jatkuvuutta Asumisen tuen alaisesta Vanhan Viertotien asumisyksiköstä itsenäisempään asumiseen muuttaneissa asukkaissa. Olin työskennellyt yksikössä ohjaajana 2013–2018, sekä sosiaaliohjaajana 2018–2019. Keskustelussa henkilökunnan kanssa oli noussut esiin tarve saada tilastollista tietoa, onko eteenpäin muuttaneiden asiakkaiden asunnottomuus uusiutunut. Tiedon avulla voidaan tarkastella asumisyksikössä tehtävän asumissosiaalisen työn tuloksellisuutta.

Opinnäytetyössäni tutkin onko ympärivuorokautisesti tuetusta Vanhan Viertotien asumisyksiköstä itsenäisempään asumismuotoon muuttaneiden asuminen jatkunut. Asumisyksikkö tarjoaa ympärivuorokautista tuettua asumista pitkäaikaisasunnottomille, missä on tarkoitus kerryttää asumisen taitoja niin, että asiakkaat voivat siirtyä hajasijoitettuihin Asumisen tuen pienasuntoihin, missä tukea on tarjolla vähemmän (Helsingin kaupunki, Vanhan Viertotien asumisyksikkö). Asumisen tuki vastaa täysi-ikäisten asunnottomien yksineläjien, lapsettomien pariskuntien ja mielenterveysasiakkaiden asumispalveluiden järjestämisestä (Helsingin kaupunki. Asumisen tuki). Yli puolet Suomen asunnottomista elää pääkaupunkiseudulla (Y-säätiö. Asunnottomuus Suomessa).

Opinnäytetyöni tarkoitus on tutkia asumisen sujumista; onko asuminen jatkunut itsenäisemmässä asumismuodossa vai keskeytynyt, sekä mikä on aiheuttanut mahdollisen asumisen päättymisen. Lisäksi keräsin tietoa asumisen kestosta ennen muuttoa, muuttajien iästä sekä sukupuolesta. Opinnäytetyöni tavoite on tuottaa tulosten perusteella konkreettista tilastollista tietoa asiakkaiden asumistilanteesta, iästä sekä sukupuolijakaumasta, joita voidaan hyödyntää jatkotutkimuksissa.

Tutkimuksen ympäristönä oli Asumisen tuen toimisto (Astu), työyhteisönä Vanhan Viertotien asumisyksikkö (Vavi), Tukiasumisen lähityö, Asumisen tuen sosiaalityöntekijät sekä SAS-sijoittajat (Selvitä- Arvioi- Sijoita). Opinnäytetyön tutkimuksen toteutin Helsingin kaupungin asiakastietojärjestelmän (ATJ) kirjausten perusteella. Tämän lisäksi hyödynsin yhteistyötä työelämän yhteistyökumppanin kanssa. Tutkimusta varten hain Helsingin kaupungilta tutkimuslupaa.

Keskeisinä käsitteinä ovat asunnottomuus, asunto ensin, tuettu asuminen, asumisen polku.

2 ASUNNOTTOMUUS

2.1 Asunnottomuuden ominaispiirteet

Tilastokeskus on määritellyt asunnottomiksi ulkona, erinäisissä tilapäissuojissa sekä yömajoissa olevat, kuten myös asunnon puuttumisen vuoksi erilaisissa laitoksissa asuvat, kuten esimerkiksi hoitokodit, sairaalat ja ensisuojaajat. Vankilasta vapautuvat vangit, joilla ei ole asuntoa, lasketaan myös asunnottomiksi, kuten myös tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona majoittuvat. (Tilastokeskus. Tietoa tilastoista, Käsitteet, A,)

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus määrittelee pitkäaikaisasunnottomaksi asunnottoman, jolla on asumista oleellisesti vaikeuttava sosiaalinen tai terveydellinen ongelma, velka-, päihde- sekä mielenterveysongelma, ja jonka asunnottomuus on pitkittynyt tai pitkittymisen vaarassa perinteisten asumistapojen tai tukimuotojen puutteellisuuden vuoksi. Pitkäaikaiseksi asunnottomuus lasketaan sen kestänyt vähintään yhden vuoden tai asunnottomuuden uusiuduttua toistuvasti viimeisen kolmen vuoden aikana. Pitkäaikaisasunnottomuuden määritelmässä oleellista on avun ja hoidon tarve, ei niinkään asunnottomuuden ajallinen kesto. (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, Tietopankki, Tilastot ja selvitykset, Asunnottomuus, Asunnottomat 2018.)

Suomessa on vuonna 2018 ollut 5482 asunnottomia, näistä pitkäaikaisasunnottomia 4882. Asunnottomista 55 % on kirjoilla pääkaupunkiseudulla, näistä tarkemmin 38,6 % ovat Helsingissä. Helsingin ominaispiirteenä on muita kaupunkeja suuremman asunnottomuusprosentin lisäksi se, että suuri osa asunnottomuudesta on muuta kuin pitkäaikaista ja se että valtaosa asunnottomista majoittuu tuttavien luona. (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, Tietopankki, Tilastot ja selvitykset, Asunnottomuus, Asunnottomat 2018.) Asunnottomien todellista määrää on kuitenkin vaikea arvioida koska kaduilla sekä muiden luona yönsä viettävät eivät näy tilastoissa (Y-säätiö).

Asunnottomuutta aiheuttavat tekijät ovat sekä yhteiskunnallisia että henkilökohtaisia. Väestönkasvun sekä väestön kaupunkeihin keskittymisen johdosta asuntojen tarve on suurempaa kuin tarjonta, joka aiheuttaa asumisen hinnan nousua. Tällöin pienempituloiset jäävät heikkoon asemaan asuntomarkkinoilla. (Asunto ensin). Asunnottomuus on monimuotoista ja alati muuttuvaa. Asunnottomuus ei ole pelkästään sidoksissa asunnottomuuspolitiikkaan, vaan myös muuhun yhteiskuntapolitiikkaan sekä muihin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Ympäristöministeriön raportissa nostettiin tästä esimerkkinä esiin maahanmuutto. (Pleace, Culhane, Granfelt & Knutagård 2015, 9.)

Yleisimmiksi syiksi sekä riskitekijöiksi asunnottomuuteen johtavista tekijöistä on mainittu vähävaraisuus, vaikeudet elämänhallinnassa, päihde- ja mielenterveysongelmat, sosiaalisten resurssien vähäisyys, elämäntilanteiden äkilliset muutokset kuten sairaudet, erot, muutot sekä työttömäksi jääminen (Asunto Ensin. Tietoa). Koska asunnottomuus on niin moniulotteinen ilmiö sekä yhteiskunnallisella sekä yksilökohtaisella taholla, sen ilmentymät, syyt ja seuraukset voivat olla hyvin monimuotoisia. Asunnottomuus vaikeuttaa ihmisen elämää kokonaisvaltaisesti monella eri tasolla. Tukiasumiseen sijoitetuilla asiakkailta on selkeästi muutakin avun tarvetta kuin pelkkä asunnon puute.

Asunnottomuuden on todettu nostavan kuoleman riskiä. Agnes Stenius-Ayoade totesi tutkiessaan asunnottomien ensisuojassa majoittuneita kymmenen vuoden seurannassa, että ensisuojassa majoittuneilla miehillä on todettu olevan yli viisinkertainen kuolemanriski muuhun väestöön verrattuna. Tauteihin asunnottomia kuolee kolminkertainen määrä, muut kuolinsyyt kuten myrkytykset, tapaturmat ja itsemurhat ovat kymmenkertainen riski muuhun väestöön nähden. (Terveystieteiden tutkimuskeskus -internet-sivut, Ajankohtaista, Tiedotteet ja uutiset, Tiedote, Asunnottomuus nostaa riskin kuolemanriskin viisinkertaiseksi, 2018)

2.2 Ratkaisuja asunnottomuuden vähentämiseksi

Tutkimusotantani aikana hallitusohjelmissa ovat olleet käytössä kolme ohjelmaa, joiden avulla on pyritty tarttumaan asunnottomuuteen. Vuosina 2008–2015 käytössä oli pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma PAAVO I, vuosina 2011–2015 pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma PAAVO II sekä vuosina 2016–2019 asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma AUNE. (Asunto Ensin). PAAVO I-ohjelman tuloksiksi on luettu tukihenkilöstön lisäys, asuntojen määrällisten tavoitteiden täytyminen sekä rakenteelliset muutokset ohjelmaan osallistuneilla paikkakunnilla. PAAVO I aikana tapahtunut muutos oli myös vuokrasopimukseen pohjautuvien asumisratkaisujen käyttöönotto pitkäaikaisasunnottomuuden ratkaisemiseksi. (Asunto ensin, Historia, PAAVO I).

PAAVO II tavoitteena oli poistaa pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 2015 mennessä. Toimenpiteet tämän saavuttamiseksi olivat pitkäaikaisasunnottomille osoitetut asunnot, tukiasunnot ja hoitopaikat, tukimallien kehittäminen hajautettuun asumiseen sekä asunnottomuuden ennaltaehkäisyn korostaminen. (Karpinen, Fredriksson 2016, 4). PAAVO-ohjelmien arvioinnissa todettiin, että vaikka ohjelmat olivat tuottaneet tulosta, ei oltu kuitenkaan tavoitettu päämäärää asunnottomuuden poistamisesta. Keskeisenä haasteena pidettiin kohtuuhintaisen vuokra-asuntojen puutteellisuutta varsinkin pääkaupunkiseudulla. Todettiin myös, että asumista helpottavien tukitoimien kehittämistä on syytä jatkaa, ennaltaehkäisyyn panostaen. (Karpinen, Fredriksson 2016, 18).

Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma AUNE pyrki vuosina 2016–2019 vahvistamaan asunnottomuuden ennaltaehkäisevyyttä sekä torjumaan asunnottomuuden uusiutumista. Käytännön tasolla aina kun asiakas kohdataan palvelujärjestelmässä, tulee varmistaa asiakkaan asumisen turvaaminen. (Asunto ensin, ohjelma, AUNE)

Nykyisessä Marinin 2019 hallitusohjelmassa on kirjattu tavoitteeksi puolittaa asunnottomuus vaalikauden aikana sekä poistaa asunnottomuus vuoteen 2027 mennessä. Asunto ensin-periaate sekä ennaltaehkäisyyn panostaminen ovat

edelleen hallitusohjelmaan kirjattuna. Käytännön tasolla keinoiksi on mainittu yhteistyöohjelman käynnistys kaupunkiseutujen, palveluntuottajien sekä järjestöjen välillä, asumispalvelujen saatavuuden parantaminen sekä asunnottomuuden tilastoinnin kehittäminen. (Valtioneuvosto, Marinin hallitus, Hallitusohjelma, Asuntopolitiikka, 2019)

3 ASUNTO ENSIN

3.1 Asunto ensin-periaate

Asunto ensin on asunnottomuustyön malli, minkä keskeinen ajatus on asunnon hankkimisen ensisijaisuus muihin tukitoimiin nähden. Mallin ajatuksessa oman asunnon saaminen auttaa muiden sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ratkaisemisessa. Eli saadaksesen asunnon ei tarvitse ensin ratkaista muita ongelmia, vaan pikemminkin toisinpäin. (Asunto ensin, Tietoa, Asunto ensin.) Asunto ensin-mallissa asunto ei ole siis päämäärä, johon pyritään esimerkiksi päihteettömyyteen sitoutumisella, vaan pikimminkin asunto on se väline, jonka avulla muut sosiaaliset sekä elämänhallinnalliset ongelmat pyritään ratkaisemaan. Asunto ensin-periaatteen johtava ajatus on, että asunto on osa perusoikeus ja osa ihmisoikeuksia (Y-säätiö, Asunnottomuus suomessa).

Asunto ensin-malli on lähtöisin psykologi Sam Tsemberiksen yhdysvaltalaisesta Pathways to Housing-organisaatiosta, alkuperäiseltä nimeltään nimellä Housing first model. Kohderyhmän muodostivat asumispalveluiden ulkopuolelle jääneet psyykkisesti sairaat päihteiden käyttäjät. Alkuperäisessä mallissa asunnot ovat hajasijoitettuja, jonka avulla on pyritty edistämään asiakkaan integraatiota muuhun yhteiskuntaan. Asiakaslähtöisyys korostui alkuperäisessä mallissa niin, että asiakas sai itse päättää millaista tukea haluaa ottaa vastaan, eikä hoitoa tai tukea oltu sidottu asumiseen. Mallissa asiakas on kuluttaja, joka valitsee itse palvelunsa. (Asunto ensin, Historia, Asunto ensin, Asunto ensin-periaate, AE-periaate Yhdysvalloissa).

Suomen malli poikkeaa alkuperäisestä ajatuksesta, sillä meillä hajasijoittamisen sijaan asuminen on keskitetty suurempiin asumisyksiköihin missä tarjotaan tukea asumiseen (Kettunen 2013).

Asunto ensin-malli poikkeaa selkeästi perinteiseksi mielletystä mallista missä asiakas tukitoimien kautta kuntoutuu ”asumiskelpoiseksi”, ennen kuin hänelle voidaan tarjota asuntoa. Niin sanotussa porrasmallissa asiakkaalta vaadittiin

raittiuutta, hoitomyönteisyyttä sekä asumisen taitojen olemassaoloa ennen asunnon hankkimista. Tämän ajattelutavan asunto ensin käänsi pääläelleen, kun asunto mielletäänkin ensimmäiseksi askeleeksi viimeisen sijaan. Asunto ensin periaate on nykyisin johtava lähestymistapa niin Euroopassa kuin Pohjois-Amerikassakin (Asunto Ensinn, Tietoa).

Asunto ensin-mallissa asuminen perustuu huoneenvuokralakiin. Tämä takaa vuokralaiselle laajemmat oikeudet, verrattuna asuntoloissa käytössä olleeseen lakiin majoitus- ja ravitsemustoiminnasta. Asunto ensin-mallin mukainen periaate on, että asiakas itse valitsee oikean tavan itselleen toimia, saneltujen ehtojen sijasta (Asunto ensin). Tämä luonnollisesti vaatii asiakkaalta enemmän motivaatiota. Jos tätä motivaatiota ei löydy, asiakkaan päihteen käyttö vaikuttaa negatiivisesti myös muihin asumisyksikön asukkaisiin. Onkin todettu, että asumisyksikkö missä päihteen käyttö on mahdollista, myös ylläpitää päihdekeskeistä elämää (Nousiainen & Sunikka 2009, 133). Vaikka Asunto ensin-mallissa asunnon merkitys korostuukin, ei pelkkä asunnon saaminen ole ratkaisu asunnottomuuteen johtaneisiin syihin, vaan myös muita tukitoimia vaaditaan elämäntilanteen kohenemiseen kuten esimerkiksi asumissosiaalista työtä.

Sosiaalihuoltolaissa on määritelty, että sosiaalipalveluja on järjestettävä asumiseen liittyvään tuen tarpeeseen (L1301/2014). Muita keskeisiä asunnottomuus-työtä ohjaavia lakeja ovat seuraavat:

- Suomen perustuslaki (731/1999)
- Laki asuinhuoneiston vuokrauksesta (481/1995; Huoneenvuokralaki)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000; Sosiaalihuollon asiakaslaki)
- Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- Henkilötietolaki (523/1999)

- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999; Julkisuuslaki)
 - Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)
 - Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016; Hankintalaki)
- (Karppinen 2019)

3.2 Asunto ensin-laatusuositukset

Asunto ensin-laatusuositukset ovat laadittu vuonna 2016–2017 täydentämään ja korostamaan hyväksi havaittuja työmuotoja lainsäädännön lisäksi. Laatusuositukset ovat koottu Asunto ensin-sivustolta.

Asunto ensin mallin rakenne tulisi olla selkeä, ohjeistukset sekä johtaminen luovat edellytykset suunnitelmalliselle ja tulokselliselle johtamiselle. Toiminnan perustehtävä on työntekijöille selkeä ja toimintaa ohjaavat arvot ovat määriteltä. Asiakasprosessien kuvauksiin on kirjattu käytännöt ja toimijoiden vastuut. Työntekijämitoitus on oikea ja vastuutyöntekijät ovat nimetty. Asunnot sijaitsevat hyvien kulkuyhteyksien varrella ja tilat mahdollistavat mielekästä tekemistä. Henkilöstö on koulutettua ja heidät perehdytetään tehtäviin, sekä mahdollistetaan myös jatkokoulutus. Toimintaa pyritään jatkuvasti parantamaan ja kehittämään asiakkaiden, sidosryhmien ja henkilöstön palautteen perusteella. Palvelujen hankinnat perustuvat asiakastarpeisiin. (Asunto ensin, aineistopankki, asunto ensin laatusuositukset)

Itsenäisen asumisen mahdollistaminen, asumisen ja palveluiden eriytyminen tulee mahdollistaa seuraavin keinoin. Asunto ensin palveluissa asutaan huonevuokralain mukaisten vuokrasopimusta puitteissa, poikkeuksena asuminen järjestetään muilla tavoin. Häiriöihin ja muihin asumisen ongelmiin puututaan varhaisessa vaiheessa ja tuetaan tilanteen selvittämisessä. Asiakkaan kanssa laaditaan yhdessä palvelusuunnitelma (asiakassuunnitelma) jota päivitetään säännöllisesti ja asiakkaalle tarjotaan tarpeen mukaan palveluohjausta ja asi-

ointiapua. Tukipalveluissa joustetaan asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden mukaan, jotta taataan yhdenvertainen kohtelu. Asumisen jatkuminen ei ole sidottu palveluiden vastaanottamiseen. Tuen tarpeen muuttuminen ei lähtökohtaisesti tarkoita asumismuodon vaihtumista. Tuen päättyessä asuminen tulee varmistaa, asiakas tulee ohjata tarvittaessa esimerkiksi asumispäivystykseen. Asumissosiaalinen työ kattaa myös haittojen vähentämisen, asiakkaan ei ole pakko osallistua toimintaan, vaan voi halutessaan vain olla ja asua. Asiakkaan tulee kuitenkin huolehtia itsestään sekä vuokralaisen velvollisuuksista. (Asunto ensin, aineistopankki, asunto ensin laatusuosituksiset)

Valinnanvapaus ja vaikutusmahdollisuudet pitää huomioida siten, että asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa omaa elämäänsä koskeviin päätöksiin ja osallistua häntä koskevien asioiden käsittelyyn. Asiakas saa itse valita itselleen sopivat palvelut ja hänelle tarjotaan tukea valintojen tekemiseen. Asiakkaalla tulee olla tieto siitä, miten voi vaikuttaa asumisen palveluihin. (Asunto ensin, aineistopankki, asunto ensin laatusuosituksiset)

Työntekijöiden tulee tukea asiakkaan kuntoutumista ja voimaantumista, mutta kuntoutumisen tulee tapahtua asiakkaan omien ehtojen mukaan. Asumissosiaalinen työ on läsnäolotyötä, joka perustuu arvostavaan kohtaamiseen. Asiakkaan kanssa tulee aktiivisesti keskustella tavoitteista ja kiinnostuksista, sekä etsiä uusia tapoja kuntoutumisen edistämiseksi. Asiakkaan onnistumiset huomioidaan arjessa kannustamalla. Arvostavan kohtaamisen kautta vahvistetaan luottamuksen syntymistä. Rohkaistaan asiakasta ottamaan vastuuta omasta elämästään. (Asunto ensin, aineistopankki, asunto ensin laatusuosituksiset)

Asiakkaan integroitumista yhteiskuntaan ja yhteisöihin tulee vahvistaa. Oma koti on perusta yhteiskuntaan integroitumiselle, joka myös vaatii osallisuutta omaan elämään. Myös kyky pyytää sekä vastaanottaa apua vaikuttaa kykyyn integroitua. Asumisen jatkuvuus tukee asunnon kokemista kodiksi. Työntekijät tukevat asiakasta oman elämän asiantuntijana ja vahvistetaan yhteyden pitoa esimer-

kiksi perheenjäseniin. Asiakkaat toteuttavat ympäristötyötä, jolla edistetään suvaitsevaisuutta ja ehkäistään leimaantumista. (Asunto ensin, aineistopankki, asunto ensin laatusuositukset)

4 TUETTU ASUMINEN

Tukiasumisen on sanottu olevan samanaikaisesti sekä asuntopolitiikkaa että sosiaalihuoltoa (Poteri 1997, 8). Tukiasumisessa yhdistyy siis rakenteellisella tasolla tehdyt linjaukset asumistarpeista sekä käytännön tasolla tehtävä sosiaaliohjaus. Toimintaympäristönä työssäni on Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan Asumisen tuki, jonka alayksikkönä toimii Vanhan Viertotien asumisyksikkö. Asumisen tuki vastaa täysi-ikäisten aikuisten, lapsettomien pariskuntien sekä mielenterveysasiakkaiden asumispalveluista sekä niiden sosiaalipalveluista (Asumisen tuki).

Vanhan Viertotien asumisyksikkö tarjoaa asumista pitkäaikaisasunnottomille, täysi-ikäisille, jotka tarvitsevat ohjausta ja tukea asumisen sujumiseen. Asuminen on vuokrasopimusperusteista, mutta asukasvalinnoissa korostuu pyrkimys päihteettömyyteen. Yksikön toimintaperiaatteina ovat päihteettömyyden tukemisen lisäksi asukaslähtöisyys sekä yhteisöllisyys. (Helsingin kaupunki, Tukiasuminen, Vanhan Viertotien asumisyksikkö). Asumisyksikön järjestämä toiminta sekä yleiset tilat ovat päihteettömiä. Asuntoja on 98 kappaletta. Yksikön toiminta alkoi vuonna 2013. Asumisyksikössä asumisaikaa ei ole rajattu.

Asiakkaiden kanssa laaditaan asumisen alkuvaiheessa sosiaalihuoltolain mukaisesti asiakassuunnitelmat, missä yhdessä asiakkaan kanssa kartoitetaan tilanne, tuen tarve sekä tavoitteet. Suunnitelmia päivitetään puolen vuoden välein. Asiakkaiden kanssa työskennellään yksilökohtaisesti, osa asukkaista on intensiivisemmän tuen tarpeessa, osa taas hyvinkin itsenäisiä.

PAAVO-ohjelman tuetun asumisen seurantakyselyssä vuosilta 2012–2015 kerättiin tietoa tuettuun asumiseen tulevista ja poismuuttaneista asukkaista, tuetun asumisen asunnoista sekä tuetun asumisen henkilöstöstä, tietoja kerättiin Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Tampereella, Turussa, Oulussa, Lahdessa, Jyväskylässä Kuopiossa sekä Joensuussa. Vuosina 2012–2015 tuettuun asumisen piiriin on tullut yhteensä 2269 asiakasta, näistä 75 % prosenttia ovat muut-

taneet asumispalveluyksiköihin ja 25 % hajautettuun asumiseen. Suurin osa on miehiä (75 %). (Asunto ensin, Historia, Paavo II).

Vuosina 2012–2015 tuetusta asumisesta muutti pois 1222 asiakasta. Näistä suunniteltuja poismuuttoja oli 47 %, suunnittelemattomia 42 %. 11 % asuminen jatkui samassa asunnossa, mutta itsenäisesti. Yleisimpinä suunnittelematon asumisen päättymisen syinä olivat kuolema, häiriöt, vuokravelka, päihteet, väkivaltainen käytös sekä vankilatuomiot. Tuetusta asumisesta poismuuttaneiden kohdalla oli todettu tukijaksojen kestojen olevan verrattain lyhyitä. 33 % tukijaksoista oli kestoiltaan 6kk, 23 % vuoden kestäviä, myös kaksi vuotta kestäviä oli 23 %. (Asunto ensin, Historia, Paavo II).

5 ASUMISEN POLKU

Asunnottomien kanssa tehtävää ohjauksellista työtä kutsutaan asumissosiaalisiksi työksi (Helminen 2016, 115). Tässä työssä puututaan asumista vaarantaviin sosiaalisiin, psykososiaalisiin ja käytännöllisiin ongelmiin sekä pyritään ennaltaehkäisyyn jo ennen ongelmien syntymistä (Karppinen 2019). Asumissosiaalisessa työssä pyritään siis kehittämään asumisen taitoja, jotta itsenäisempi asuminen olisi mahdollista.

Asumisen polku on käsitteenä metafora, jossa polku voi kulkea sekä ylös ja alas, eteen- ja taaksepäin sekä poiketa sivuraiteille, mistä kuitenkin voidaan palata takaisin vanhalle polulle. Polulta voi eksyä ja joskus tarvitaan apua suunnistamiseen. (Juhila & Kröger 2016, 13). Clapham (2003, 122) on määritellyt asumispolun käsittävän jatkuvat muutokset niin sosiaalisissa suhteissa kuin myös konkreettisessa asuinpaikassa.

Asukasvalinta Vanhan Viertotien asumisyksikköön tapahtuu SAS-prosessin (Selvitä – Arvioi – Sijoita) kautta, missä haastatellaan asiakas ja arvioidaan asiakkaan tilanne sekä tuetun asumisen tarve. Asunto ensin-mallin mukaisesti asiakkaan ei tarvitse ”todistaa” pyrkimystään päihteettömyyteen, vaan arvioinnissa ilmaistu halu vähentää päihteiden käyttöä riittää. SAS-työryhmään kuuluu sosiaalityöntekijöitä, SAS-sijoittajia, tuetun asumisen päällikkö, arviointipäällikkö, asukashuoltaja, johtava sosiaalityöntekijä, sekä lähityötä tekevien sosiaaliohjaajien esihenkilö. (Welin 2015,13).

Asunnon vapautuessa Vanhalla Viertotiellä, ottaa Viertotien sosiaaliohjaaja yhteyttä Asumisen tuen SAS-sijoittajaan joka antaa tiedot jonossa seuraavana olevista asiakkaista. Vavin sosiaaliohjaaja ottaa yhteyttä asiakkaaseen ja sopii tutustumisajan. Koska jonot tuettuun asumiseen ovat pitkiä, ovat ihmisten elämäntilanteet saattaneet muuttua jonotuksen aikana, jolloin tuen, tai asunnon tarve on saattanut muuttua. Tämän vuoksi Vavin sosiaaliohjaaja sekä sairaanhoitaja pyrkivät mahdollisuuksien mukaan tapaamaan asiakkaan jo ennen muuttoa. Vuokrasopimus allekirjoitetaan Tilapalvelujen asuntovuokrauksen

asiakaspalvelussa. Muuton jälkeen asiakkaan sosiaalityön asiakkuus siirtyy Asumisen tuen sosiaalityöntekijälle. (Suvanto 2015, 95)

Muuton tapahduttua asiakkaan tiimin sosiaaliohjaaja sekä ohjaajat esittäytyvät asiakkaalle. Asumisyksikön sairaanhoitajat käyvät läpi alkuhaastattelun, jossa kartoitetaan asiakkaan toimintakykyä sekä terveydentilaa. Asiakas yhdessä tiiminsä sekä mahdollisesti sairaanhoitajan kanssa laativat asiakassuunnitelman, mihin kootaan tavoitteet sekä työmuodot joilla ne saavutetaan. (Suvanto 2015, 96)

Asumissosiaalinen työ Viertotiellä on asiakkaan konkreettista tukemista ympäri vuorokauden. Asiakkaan toimintakyky sekä asiakassuunnitelman tavoitteet määrittelevät tuen muodon ja intensiivisyyden. Tuki saattaa sisältää asiointiä kuten kaupassa käymistä, apua siivouksessa tai pyykinpesussa, avustamista ja ohjaamista sekä voimien seuranta. Henkilökunta tukee myös erilaisten sosiaalietuuksien hakemisessa sekä esimerkiksi terveysaseman ajanvarauksissa sekä tapaamisissa. Asiakkaita motivoidaan päihdeettömään elämään erilaisten toiminnallisten ryhmien kautta, sekä tarvittaessa ohjataan päihdepalvelujen pariin saattaen. (Suvanto 2015, 96). Päihdepoliklinikan liikkuvat työntekijät ovat aloittaneet säännölliset vierailut asumisyksikköön, mitkä on koettu toimivaksi työtavaksi. Tästä jalkautuvasta palvelusta ovat hyötäneet varsin asiakkaat, joiden liikuntakyky on rajoittunut.

Kun henkilökunta sekä asiakas arvioivat, että asiakkaan tuen tarve vähenee, voidaan asiakas sijoittaa itsenäisempään asumiseen. Nämä muutokset tapahtuvat myös SAS-prosessin kautta. Yleisin asumisen polku on muuttua Astun pienasuntoon. Pienasunnot ovat hajasijoitettuja asuntoja ympäri Helsinkiä. Vuonna 2015 Astulla oli 2400 pienasuntoa. Pienasunnoissa asuville on tarvittaessa tarjolla Astun lähityöryhmän tukea. Lähityö tapaa asiakasta tarpeen mukaan ja tarjoaa sosiaaliohjausta. Ennen asumisyksiköstä pienasuntoon muuttoa lähityön tukea tarvitseville asiakkaille on nimetty oma lähityön sosiaaliohjaaja. (Welin 2015, 13–14)

Asumisen polku etenee Viertotien työntekijän puoltaessa asiakkaan eteenpäin muuttoa Astun sosiaalityöntekijän haastatteluun. Tämän jälkeen sosiaalityöntekijä esittelee asiakkaan tilanteen SAS-työryhmälle, missä asiakkaalle tehdään uusi SAS-päätös. (Koski & Vogt 2015, 99.) Pienasuntojonon pituuteen vaikuttaa onko asiakkaalla esimerkiksi aluerajauksia asuntotoiveessa, apuvälineitä käytössä, selviääkö hissittömässä talossa.

SAS-ryhmä myös arvioi tarvitseeko asiakas lähityön tukea, vai pärjääkö itsenäisesti pienasunnossa. Lähityön intensiivisyys vaihtelee asiakaskohtaisesti vuokranmaksun seurannasta asumistaitojen ongelmiin. Lähityön kesto pienasunnoissa vaihtelee kuukausista vuosiin. (Welin 2015, 14.)

Asuminen saattaa päättyä myös silloin kun asiakkaan tuen tarve lisääntyy, esimerkiksi terveydentilan heikentyessä. Näissä tapauksissa asiakkaalle määritellään uusi tuetumpi asumismuoto toisesta asumisyksiköstä tai palveluasumisen piiristä. Asuminen Viertotiellä voi myös päättyä vastoin asiakkaan tahtoa, esimerkiksi vuokran laiminlyönnin tai väkivaltatilanteiden vuoksi. (Suvanto 2015, 100)

6 MENETELMÄT

Opinnäytetyöni tutkii Vanhan Viertotien asumisyksiköstä pienasuntoon muuttaneiden henkilöiden asumistilannetta muuton jälkeen.

Tutkimuskysymyksiäni ovat:

- jatkuuko asuminen pienasunnossa
- mikä on aiheuttanut asumisen päättymisen
- kuinka suurella osalla asunnottomuus uusiutunut

Näiden ja sekä yhdessä työelämän yhteistyökumppanin kanssa tarkennettujen kysymysten avulla, koostin selvityksen tuloksista tilastollista tietoa. Tulosten pohjalta arvioin ja pohdin, saavutetaanko Vanhan Viertotien asumisyksikössä riittäviä asumisvalmiuksia ja tapahtuuko eteenpäin muutto oikeassa vaiheessa asumisen polkua.

Opinnäytetyön tutkimus on toteutettu kaupungin asiakastieto-järjestelmän (ATJ) sosiaalialan ammattilaisten tekemien kirjausten perusteella, näistä tarkemmin olen tutustunut asiakkaan muistiinpanoihin, suunnitelmiin, sekä päätöksiin. Tutkimus on toteutettu Vanhan Viertotien henkilökunnan tiloissa. Tutkimuksessani käyttämät muistiinpanot säilytin turvallisesti lukitussa tilassa ja tuhosin tutkimuksen valmistuttua.

Opinnäytetyöni aineisto on koostettu laadullisesta materiaalista, eli asiakastieto-järjestelmän kirjauksista vuosilta 2013 -2018. Näiden kirjausten perusteella luokittelen tapaukset ja käytän kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmiä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston kerääminen sekä analysointi voivat tapahtua samaan aikaan (Metsämuuronen 2000, 51). Tämä piti paikkansa koska jo alkuvaiheessa tutkimustani totesin asumisen jatkuvan kaikilla otantani kohteilla suunnittelemani määrääjän sisällä.

Koostettuani tiedot laadullisesta materiaalista, kvantifioin tiedot, joista koostan määrällisen analyysin. Koostin siis asiakkaiden kirjauksista numeraalista tilastol-

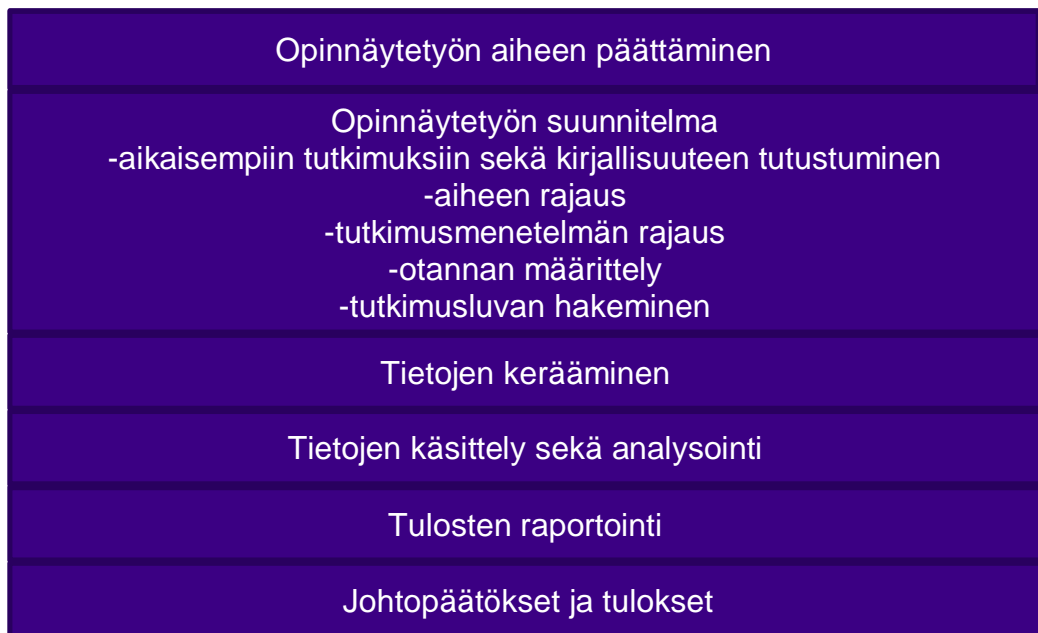
lista tietoa. Näistä tiedoista lasken keskiarvoja. Kvantitatiivinen tutkimus perustuu määrien laskemiseen (Kananen 11). Tilastolliseen tutkimukseen tiedot voidaan hankkia erilaisista rekistereistä ja tietokannoista (Heikkilä 2014, 16). Opinnäytetyössäni yhdistelen siis laadullisen ja määrällisen tutkimuksen tekniikoita.

Opinnäytetyöni otanta on vuosina 2013–2018 Vanhan Viertotien asumisyksiköstä Asumisen tuen pienasuntoihin muuttaneet henkilöt. Olen tutkinut aineistoa asumisyksikössä vietetyltä ajalta sekä pienasuntoon muuttamisen jälkeiseltä ajalta. Otantani oli 34 asiakasta.

Opinnäytetyössäni olin tunnistanut kohdeilmiön, sekä kohdeilmiöön liittyvän tietoaution mitä opinnäytetyöni täyttää. (Heikkilä 2014, 23-24.) Tietojen keräämisen jälkeen käsittelin tiedon ja analysoin sen. Tämän jälkeen seurasi tulosten raportointi, jonka perusteella laadin johtopäätökset (Heikkilä 2014, 23, 40.)

Perustin opinnäytetyöni teoreettiset käsitteet sekä tietoperustan alan kirjallisuuden perustuen. Asiakastietojärjestelmästä saatavat tiedot ovat ammattilaisten kirjaamia toteutumia, joiden perusteella voin eritellä asumiseen vaikuttavia tekijöitä. Asiakastietojärjestelmän tietoja käyttäessäni muistin ammatillisuuden, vaitiolovelvollisuuden sekä huolehdin, ettei työni perusteella asiakkaita pystytä tunnistamaan.

7 PROSESSIN KUVAUS

Heikkilä (2014)

Opinnäytetyöni idean esittelin tammikuussa 2019. Tämän jälkeen pidin opiskeluitani taukoa, jonka aikana työskentelin määräaikaisena sijaisena Vanhan Viertotien asumisyksikössä sosiaaliohjaajana. Opinnäytetyöni suunnitelman esittelin joulukuussa 2019, jonka pohjalta hain Helsingin kaupungilla tutkimuslupaa. Tutkimuslupa myönnettiin helmikuussa 2020. Käsikirjoituksen olin suunnitellut esittäväni helmikuussa, mutta viivytyksen vuoksi esitys siirtyi maaliskuuhun 2020.

Tutkimuslupahakemuksessani anoin lupaa tarkastella Helsingin kaupungin asiakastietojärjestelmästä Vanhan Viertotien asumisyksiköstä Asumisen tuen pienasuntoon vuosina 2013–2018 muuttaneiden tietoja vuoden ajalta muuton jälkeen. Koska olen työsuhhteessa Vanhan Viertotien asumisyksikössä, minulla on tunnukset sekä oikeudet asiakastietojärjestelmään jo valmiina.

Helsingin kaupungin tietosuojalakimies kuitenkin linjasi, ettei opiskelijoilla myönnetä oikeuksia järjestelmään enkä siis saanut itse kerätä tietoa järjestel-

mästä. Sen sijaan työpaikan yhteyshenkilön tuli toimittaa minulle tutkimusaineisto sellaisessa muodossa, jossa henkilötiedot eivät ole tunnistettavissa.

Käytännössä tämä toteutettiin niin, että Vanhan Viertotien vastaava ohjaaja tulosti asiakastietojärjestelmästä minulle pienasuntoon muuttaneiden tiedot, joista henkilötiedot olivat mustattu ja asiakkaat merkitty sukupuolen ja syntymävuoden mukaan, esimerkiksi "M 65" merkitsi miespuolista asiakasta joka on syntynyt vuonna 1965. Tämä työllisti ja vei aikaa suunniteltua enemmän. Analysoituani tiedot tulosteista, tulosteet siirrettiin asumisyksikön lukittuun tietosuoja-astiaan.

Jo varhaisessa vaiheessa tutkimusta päätimme yhdessä työpaikan yhteyshenkilön kanssa, että tilastoin tutkimusta tehdessäni myös Viertotieltä muuttaneiden keskimääräisen asumisajan ennen muuttoa, iän, sukupuolen sekä onko SAS-työryhmä määritellyt asiakkaan tuen tarpeeksi pienasunnossa asumisen lisäksi lähityön tukea.

Koska kaikilla kohderyhmäni asiakkailta jatkui asuminen pienasunnossa vuoden tarkastelujakson ajalta, totesimme yhdessä työpaikan yhdyshenkilön kanssa, että alkuperäisen vuoden tarkastelujakson lisäksi ulotin tutkimusta pidemmälle aikavälille, tiedot nykyisestä asumismuodosta kerätty 25.2.2020. Koska ulotin tarkastelujakson 25.2.2020 asti, eivät kaikki tulokset ole keskenään vertailukelpoisia, koska pienasunnossa asumisen aika vaihtelee muuttovuoden mukaan, esimerkiksi 2014 muuttanut on ehtinyt asua kauemmin kuin 2017 muuttanut.

Saatuani tutkimusaineiston, jäsensin asiakkaat ensin muuttovuosien mukaan. Tämän jälkeen jaoin asiakkaat sen mukaan, onko asuminen vielä jatkunut vai onko asunnottomuus uusiutunut. Tämän jälkeen koostin asiakas kerrallaan tiedot iästä, sukupuolesta, asumisyksikössä asumisen kestosta, lähityön tarpeesta ja kestosta, asumisen jatkuvuudesta.

Koostettuani tiedot laskin keskiarvot asumisen kestosta Vavilla ennen muuttoa, keskiarvon muuttaneiden iästä, sekä laadin kaavakuvat tiedoista. Tämän jälkeen analysoin tietoa pohdinta-osiossa.

8 TULOKSET

Opinnäytetyöni tarjoaa konkreettista tilastollista tietoa, mikä on pienasuntoihin muuttaneiden nykyinen asumismuoto, sekä miten asuminen on sujunut tutkimuskysymyksiin nähden. Tulokset julkaistaan opinnäytetyönä sekä Asumisen tuen sisäisessä jakelussa.

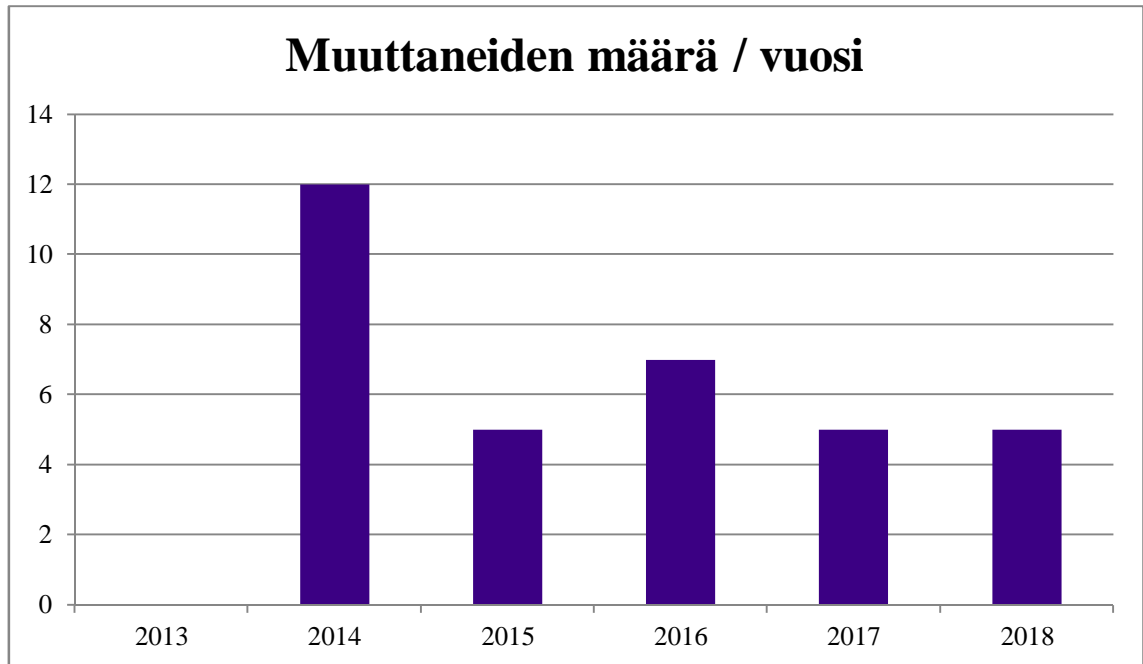
Tutkimukseni kohderyhmä oli Vanhan Viertotien asumisyksiköstä Asumisen tuen pienasuntoon vuosina 2013–2018 muuttaneet henkilöt.

Tällä aikavälillä Vanhalta Viertotieltä pienasuntoon muuttaneita oli yhteensä 34 asiakasta. Kaikilla kohderyhmäni asiakkailla asuminen oli jatkunut pienasunnossa, kun muutosta oli kulunut yksi vuosi.

Yhteenvedona vuosina 2013–2018 Vanhan Viertotien asumisyksiköstä pienasuntoon muuttaneiden asumisen jatkuminen on sujunut hyvin eikä asunnottomuus ole uusiutunut. Asumisen taidot ovat siis kehittyneet Vanhan Viertotien asumisyksikössä asuessa. Kehitystä on tapahtunut myös tuen tarpeen vähenemisessä, jolloin lähityön tuen tarve on päättynyt. Enemmistö pienasuntoon muuttaneista jatkaa asumistaan pienasunnossa.

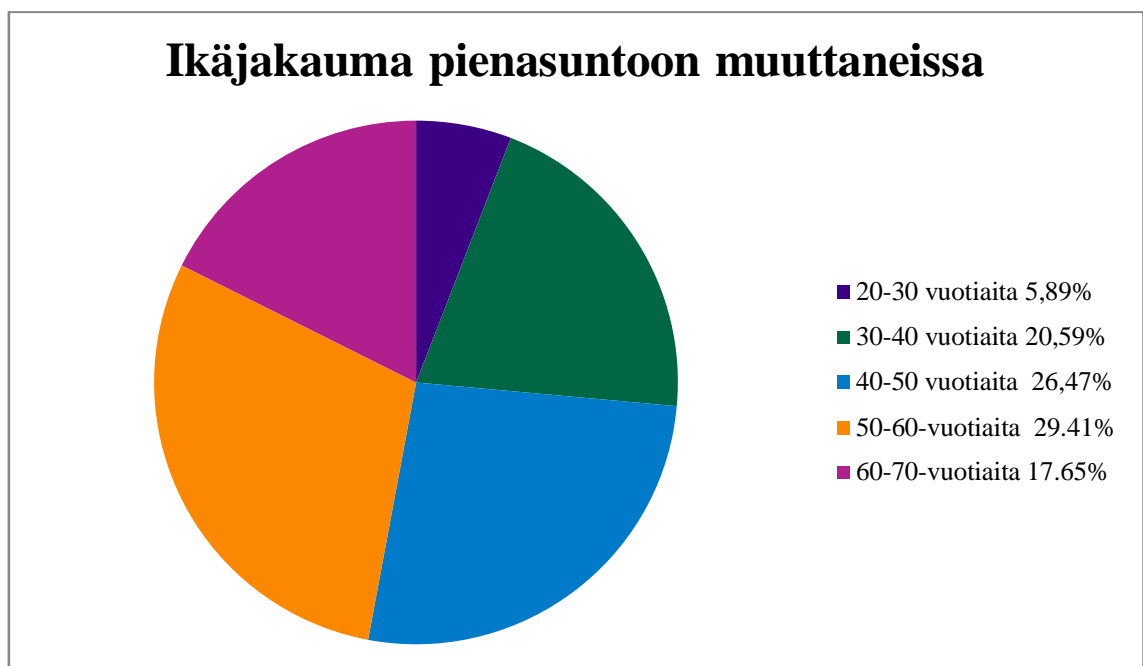
Seuraavissa tilastoissa olen jakanut keräämäni tiedot selkeiksi esityksiksi, jotka havainnollistavat tutkimusta. Tuloksia analysoin tarkemmin opinnäytetyöni pohdinta-osiossa.

Tässä ovat vuosittain jaoteltuna 2013–2018 pienasuntoon muuttaneiden asiakkaiden määrät. Vuonna 2013 ei asiakkaita muuttanut, 2014 muutti 12 asiakasta, 2015 muutti viisi asiakasta, 2016 muutti seitsemän asiakasta, 2017 muutti viisi asiakasta sekä 2018 muutti viisi asiakasta.

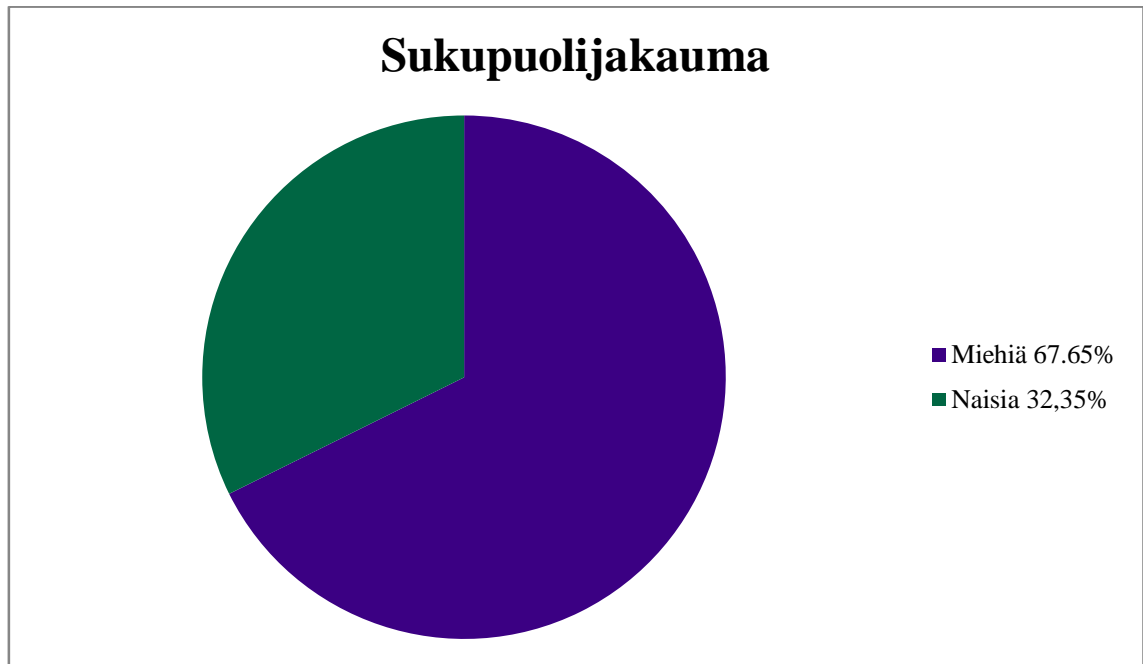
KUVIO 1. Pienasuntoon muuttaneiden määrä vuosittain

Pienasuntoon muuttaneiden keskimääräinen ikä muuttaessa oli 47 vuotta 10 kuukautta. Nuorin muuttaja oli 25-vuotias, vanhin oli 70-vuotias. 20-30-vuotiaita oli kaksi asiakasta, 30-40-vuotiaita seitsemän asiakasta, 40-50-vuotiaita yhdeksän asiakasta, 50-60-vuotiaita kymmenen asiakasta sekä 60-70-vuotiaita kuusi asiakasta.

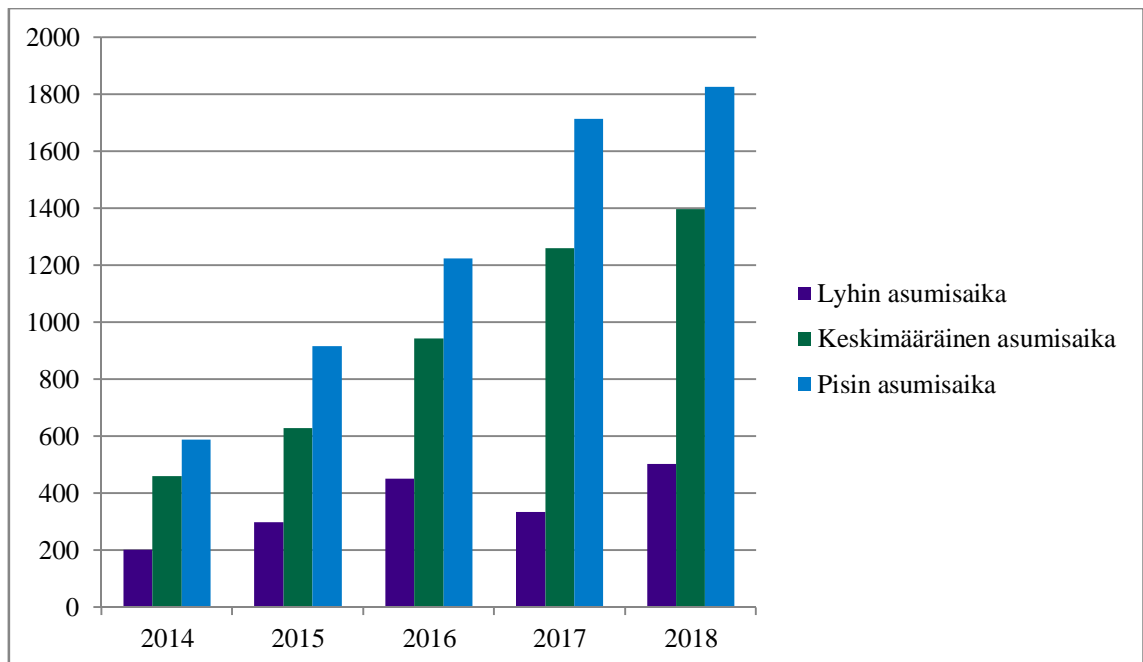
KUVIO 2. Muuttaneiden ikäjakauma

Muuttaneista 34 asiakkaasta 23 oli miehiä, 11 naisia

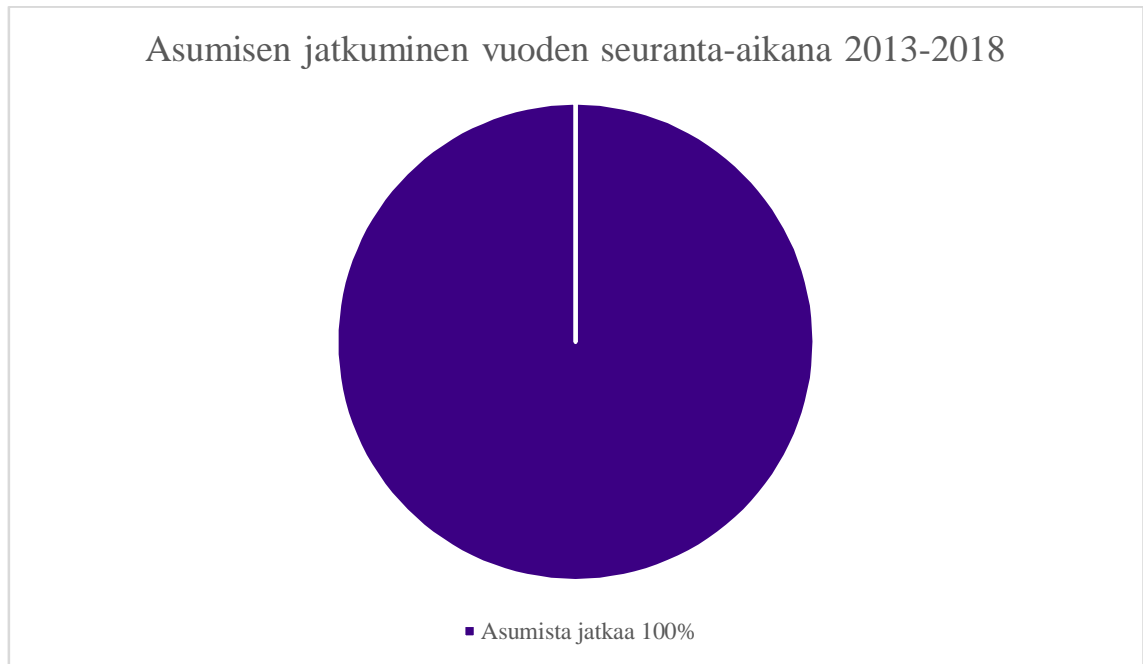
KUVIO 3. Muuttaneiden sukupuolijakauma

Keskimääräinen asumisaika ennen pienasuntoon muuttoa oli 2 vuotta, 3 kuukautta ja 19 päivää. Lyhin aika ennen muuttoa 6 kuukautta 22 päivää. Pisin 5 vuotta 3 kuukautta 25 päivää

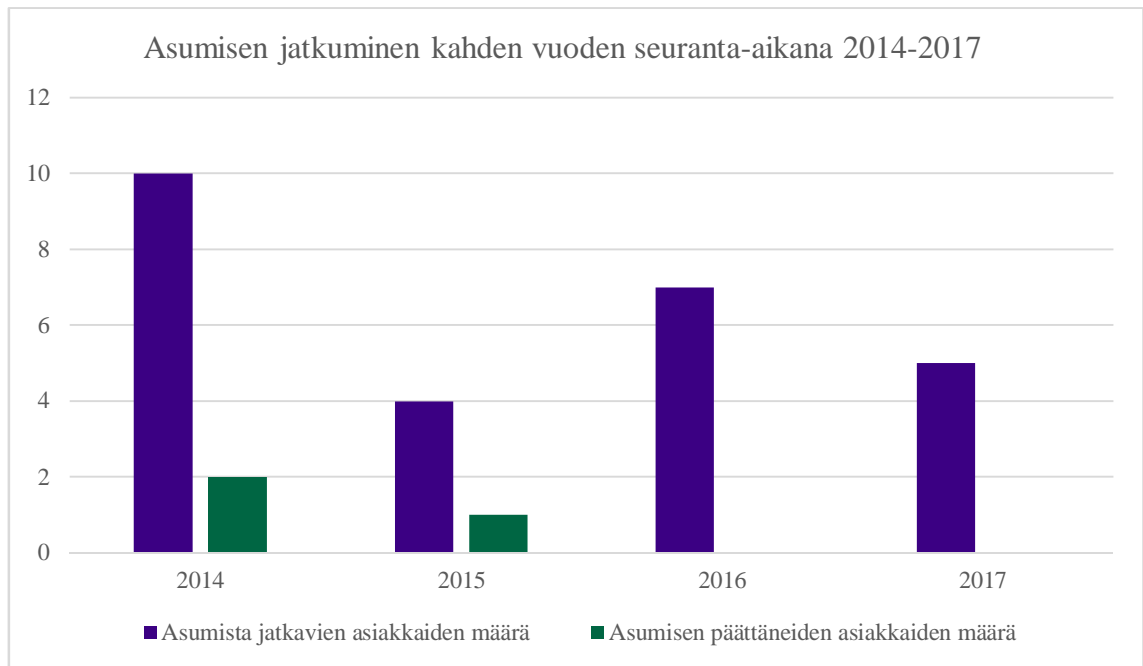
KUVIO 4. Keskimääräinen asumisaika päivissä Vanhalla Viertotielä ennen muuttoa.

Vuoden seuranta-ajalla 2013–2018 pienasuntoon muuttaneista 34 asiakkaasta kaikilla oli asuminen jatkunut.

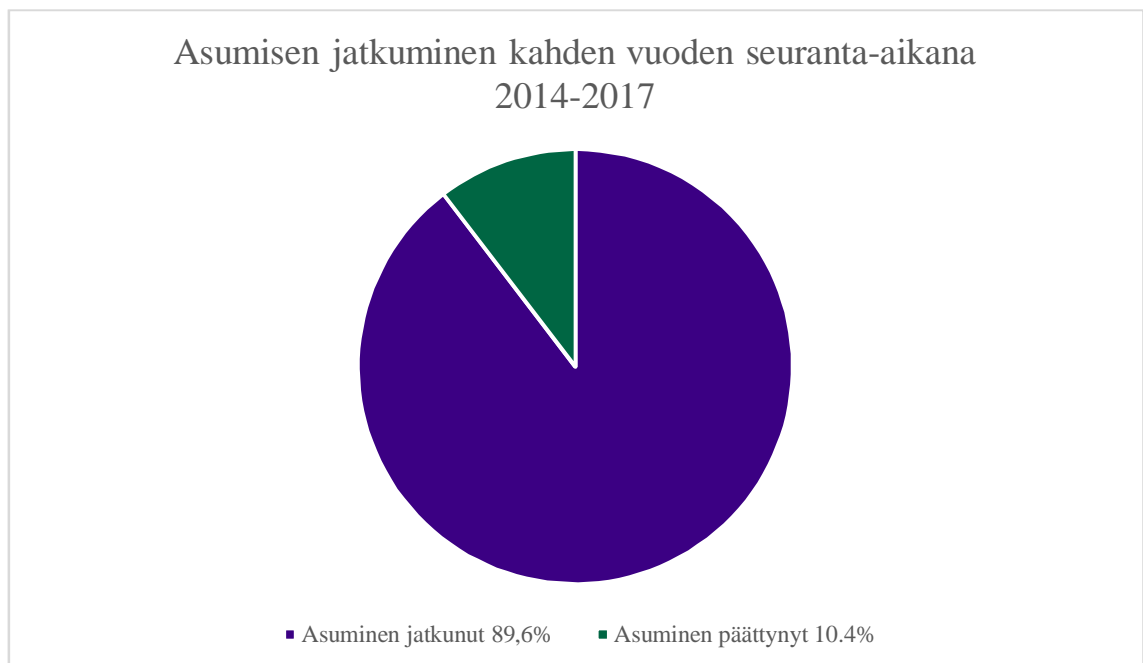

KUVIO 5. Asumisen jatkuminen vuoden seuranta aikana 2013–2018

Kahden vuoden seuranta-aikana vuosina 2014–2017 29 asiakkaasta muutta-
neista kaksi asiakasta oli irtisanonut asuntonsa. Yksi asiakas oli jouduttu hää-
tämään vuokravelan vuoksi.

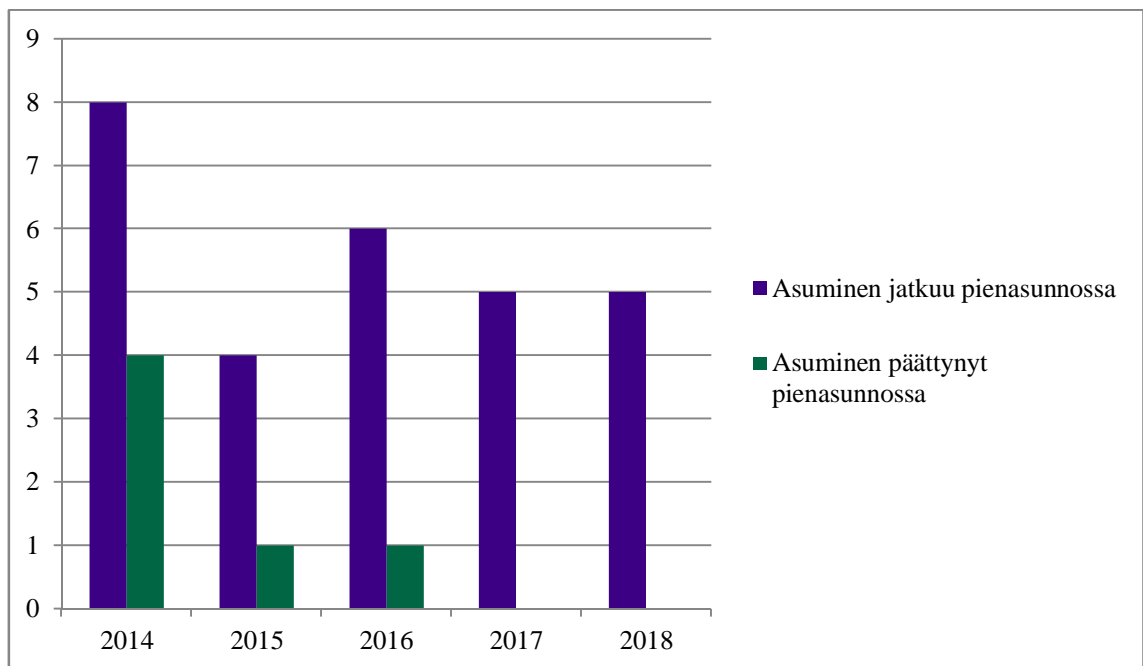
KUVIO 6. Asumisen jatkuminen kahden vuoden seuranta-aikana 2014–2017

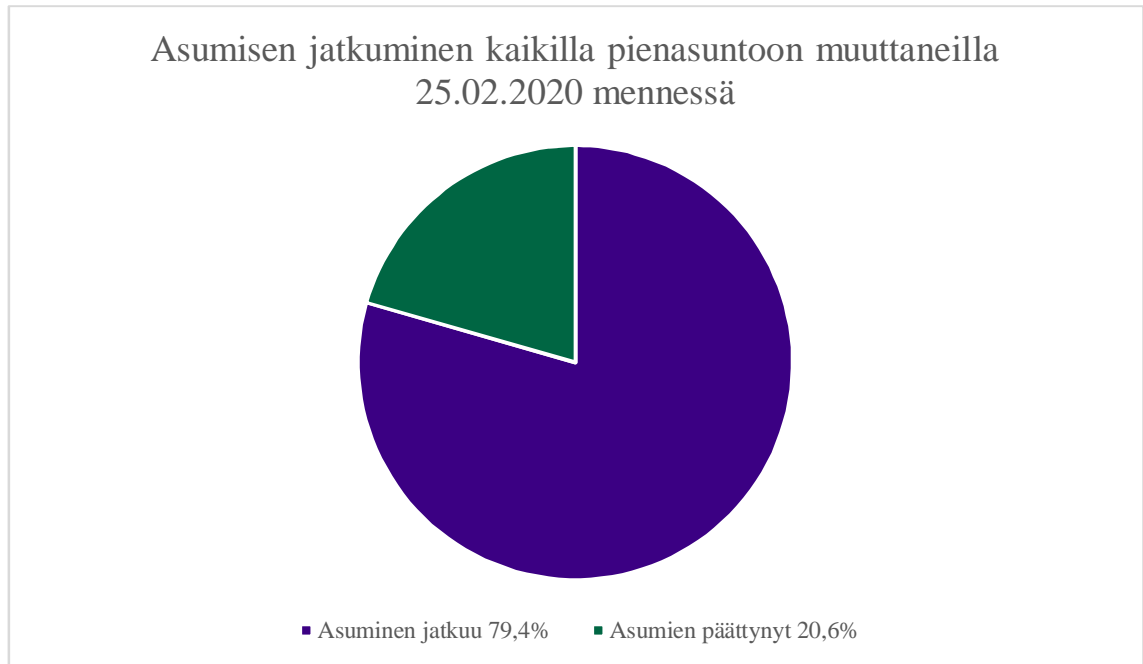
KUVIO 7. Asumisen jatkuminen kahden vuoden seuranta-aikana 2014–2017

Kolmen vuoden seuranta vuosilta 2014–2016 tuotti samanlaisen tulokset kuin kahden vuoden seuranta, koska kolmen vuoden aikana tapahtuneet muutokset olivat jo tapahtuneet kahden vuoden sisällä.

25.2.2019 mennessä 27 asiakasta jatkaa edelleen asumista pienasunnossa. Vuonna 2014 muuttaneista kahdeksan asiakasta jatkaa asumista, vuonna 2015 muuttaneista neljä asiakasta, vuonna 2016 kuusi asiakasta, vuonna 2017 viisi asiakasta, vuonna 2018 viisi asiakasta.

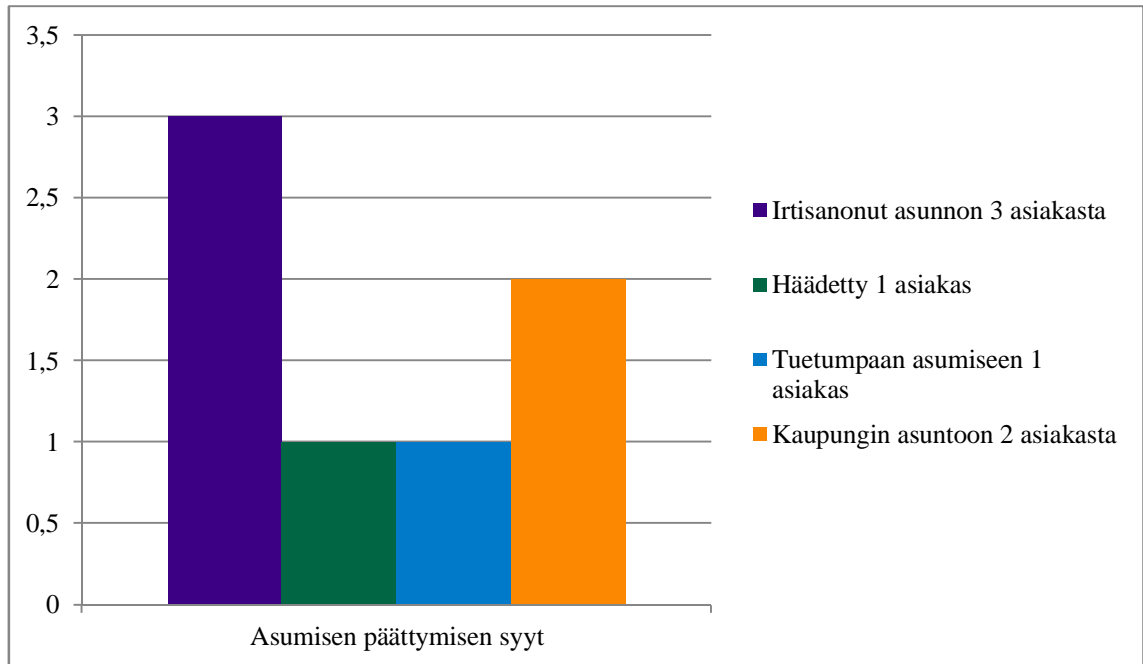

KUVIO 8. Pienasunnossa asuvien ja asumisen loppuneiden määrä

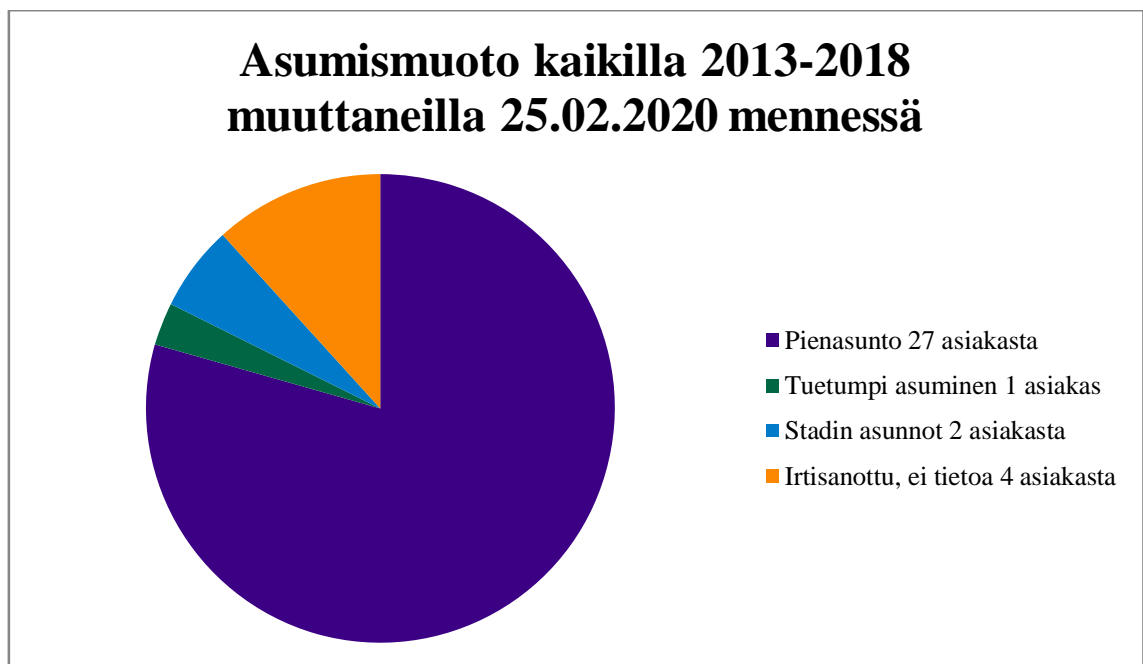

KUVIO 9. Asumisen jatkuminen kaikkien pienasuntoon 25.2.2020 mennessä

25.2.2020 mennessä asumisen tilanne kaikkien pienasuntoon muuttaneiden kohdalla oli seuraava. Kolme asiakasta oli irtisanonut vuokrasopimuksensa pienasunnosta, näistä kaksi asiakasta purki sopimuksen kahden vuoden sisällä pienasuntoon muutosta ja yksi purki sopimuksensa kuuden vuoden asumisen jälkeen. Yksi asiakas oli häädetty vuokravelkojen vuoksi kahden vuoden sisällä pienasuntoon muutosta. Yksi asiakas oli muuttanut tuetumpaan asumiseen 3 vuotta pienasuntoon muuton jälkeen. Kaksi asiakasta oli muuttanut kaupungin asuntoon, näistä toinen kolme vuotta pienasuntoon muuton jälkeen ja toinen neljä vuotta pienasuntoon muuton jälkeen.

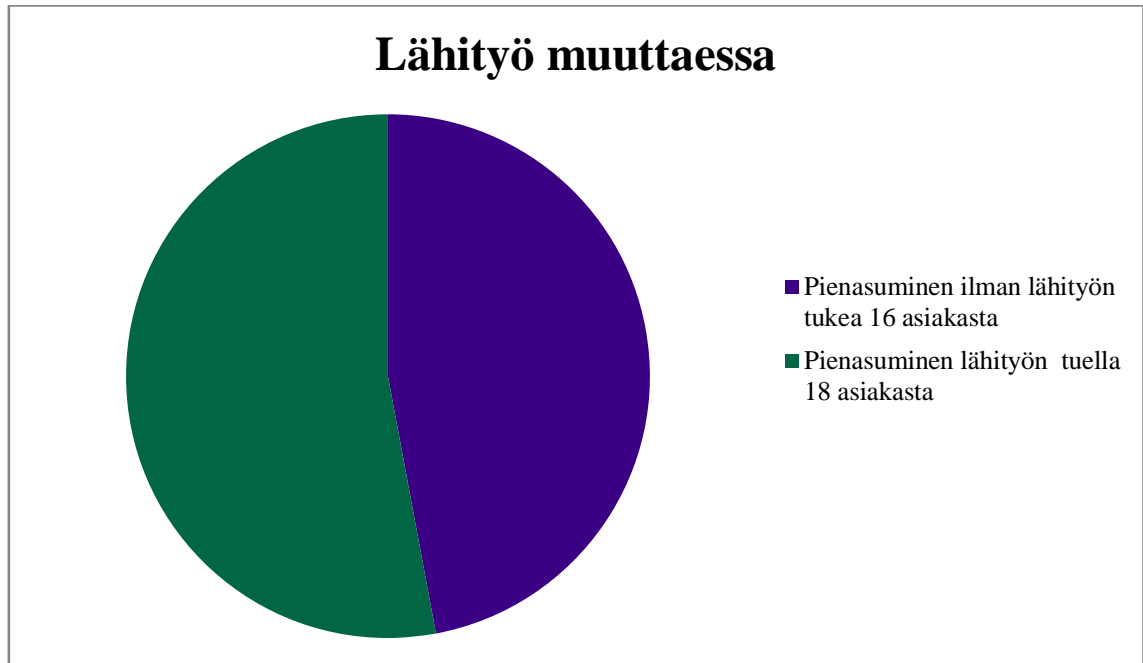

KUVIO 10. Asumisen päättymisen syyt ja kappalemäärät vuosina 2013–2018

KUVIO 11. Vuosina 2013–2018 pienasuntoon muuttaneiden asumistilanne 25.2.2020

SAS-työryhmä oli arviossaan päättänyt että 18 asiakkaalla muuttaneista oli muuttotilanteessa tarve lähityön tuelle. Seitsemällä näistä lähityön on tarve lopunut vuoden sisään muutosta. 25.9.2020 mennessä 11 asiakkaalla jatkuu lähityön tarve.

KUVIO 12. Lähityön tarve muuttaessa

KUVIO 13. Lähityön tarve vuoden kuluttua muutosta

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Olin yllättynyt tuloksista. Henkilökohtainen ennakoasenteeni oli ollut, että asuminen pienasunnoissa ei olisi sujunut näin hyvin. Aluksi asettamani tarkastelujakso oli mitaltaan vuoden muuttopäivästä. Mutta koska otannastani kaikki asiakkaat asuivat edelleen pienasunnossa vuoden kuluttua muuttamisesta, koin mielekkääksi tutkia asumisen jatkumista myös pidemmällä aikavälillä. Vaikka näin ollen tulokset eivät ole keskenään vertailukelpoisia asumisen keston vaihtelun vuoksi, voidaan tästä kuitenkin päätellä, että valtaosalla pienasuntoon muuttaneista ei asunnottomuus ole uusiutunut. Ainoastaan yksi asiakas 34 hengen otannasta oli jouduttu häättämään, häättö vuokravelan vuoksi.

Asumisaika asumisyksikössä ennen pienasuntoon muuttoa vaihteli suuresti, lyhin asumisaika Vanhan Viertotien asumisyksikössä ennen muuttoa oli hieman yli kuusi kuukautta, pisin taas yli viisi vuotta. Keskimääräinen asumisaika oli hieman yli 2 vuotta. Asumisyksiköstä ei sen ensimmäisenä vuotena 2013 muuttanut asukkaita pienasuntoihin. Vuonna 2014 pienasuntoihin muutti kuitenkin 12 asiakasta, joka on huomattavasti myöhempiä vuosia enemmän. Tämän koen johtuvan siitä, että asumisyksikön asiakasprofiili ei ollut alussa vielä niin profiloitunut, jolloin yksikköön oli sijoitettu myös asiakkaita, jotka olisivat pärjänneet myös itsenäisemmässä asumisessa.

Tuloksista voidaan päätellä, että asumisyksikössä vietetty aika on hyödyttänyt asiakkaiden elämänhallintaa. Asumisyksikössä vietetyn ajan jälkeen asiakkaan asumisen taidot ovat karttuneet siinä määrin että itsenäisempi asuminen on mahdollista. Voidaan todeta, että asumisyksikössä tehtävä asumissosiaalinen työ parantaa asiakkaan edellytyksiä pärjätä itsenäisemmässä asumisessa. Asiakkaiden keskimääräinen asumisaika todettiin tutkimuksessa hieman yli kaksi vuotta kestäväksi, tänä aikana asumisen taidot sekä edellytykset ovat kehittyneet siinä määrin, että SAS-työryhmä on arvioinut asiakkaiden pärjäävän vähemmän tuetussa asumisessa.

Saavutin opinnäytetyöni tavoitteet, ja tuotin konkreettista tietoa Vanhan Viertien asumisyksiköstä pienasuntoon muuttaneista asukkaista. Tulokset koen olevan hyödynnettävissä sekä jatkotutkimuksissa että asumisyksikössä tehtävän asumissosiaalityön tuloksellisuuden mittaamisessa.

Vahvuutenani opinnäytetyössä oli aihealueen tuntemus sekä hyvät suhteet työnantajapuoleen. Haasteena oli koko opiskelujeni ajan jatkunut täysipäiväinen työssäkäynti, joka aiheutti ajankäytöllisiä ongelmia.

10 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Tutkimukseeni hain tutkimusluvan Helsingin kaupungilta. Luvan tutkimukseen sain tammikuussa 2020. Tutkimuksestani ei pysty tunnistamaan asiakkaiden henkilöllisyyttä. Saamani tulosteet lähdemateriaalista sekä muistiinpanoni on tuhottu. Tutkimustuloksieni luotettavuutta lisää tutkimuksen toistettavuus, tutkimus voidaan toistaa lähdemateriaalin pohjalta jolloin tulokset kestävät tarkastelun.

11 AMMATILLINEN KASVU

Sosionomin ammatillisiin kompetensseihin nähden ammatillista kasvua tapahtui tiedonhaun kehittämisessä. Sovelsin tutkimusmenetelmiä sekä tuotin tietoa hyvinvoinnin edistämiseksi. Toimin tutkimustyön eettisten periaatteiden sekä ohjeiden mukaisesti. Opinnäytetyöni tuo esiin tietoa haavoittuvassa asemassa olevien asunnottomien tilanteesta. Olen kasvanut ymmärtämään paremmin yhdenvertaisuuden merkityksen suhteessa ihmisten perusoikeuksiin. Koin saavuttaneeni lisää tietopohjaa asumisen polusta sekä edellytyksistä.

LÄHTEET

- Aikkila, E. (20.12.2019) Suomi on Euroopan malliesimerkki kodittomuuden selättämisessä, ylistää The Economist. Helsingin Sanomat. Saatavilla 29.2.2020 <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006349804.html>
- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Asunnottomat 2018 (2019). Saatavilla 19.11.2019 [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2018\(49593\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2018(49593))
- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Ajankohtaista. Uutiset ja tiedotteet. Uutiset ja tiedotteet 2020. Saatavilla 15.3.2020 https://www.ara.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiset_ja_tiedotteet/Uutiset_ja_tiedotteet_2020/Asunnottomuus_vaheni_jo_seitsematta_vuot%2854981%29
- Asunto Ensin. Tietoa. Asunto ensin. Saatavilla 19.11.2019 <https://asuntoensin.fi/tietoa/asunto-ensin/>
- Asunto Ensin. Tietoa. Saatavilla 19.11.2019 <https://asuntoensin.fi/tietoa/>
- Asunto Ensin. Aineistopankki, Asunto Ensin-laatusuositukset. Saatavilla 27.1.2020 <https://asuntoensin.fi/aineistopankki/asunto-ensin-laatusuositukset/>
- Asunto ensin, historia, asunto ensin periaate, AE-periaate Yhdysvalloissa. Saatavilla 27.1.2020 http://historia.asuntoensin.fi/asunto_ensin/asunto_ensin_-_periaate/ae-periaate_yhdysvalloissa
- Clapham, D. (2003) Pathways Approaches to Homelessness Research. Journal of Community & Applied Social Psychology 13. s 119-127. Saatavilla 30.01. <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=2e6ff0ff-3fb5-417f-af30-32215252da8b%40sessionmgr4007>
- Hallitusohjelma (2019). Saatavilla 27.1.2020 <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/asuntopolitiikka>

- Heikkilä, T. (2014) Tilastollinen tutkimus. Saatavilla 19.11.2019
<https://docplayer.fi/7991122-Kvantitatiivinen-tutkimus-tarja-heikkila.html>
- Helminen, J. (toim) (2016) Sosiaaliohjaus – lähtökohtia ja käytäntöjä. Edita Helsingin kaupunki-internet sivut, saatavilla 19.11.2019
<https://www.hel.fi/helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/asunnottomien-tuet-ja-palvelut/astu>
- Juhila, K. & Kröger, T. (toim.) (2016) Siirtymät ja valinnat asumispoluilla. Sophi. Saatavilla 30.1.2020
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/50391/978-951-39-6664-5.pdf?sequence=1>
- Kananen, J. (2008) Kvantti, Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja
- Karppinen, J.& Fredriksson, P. (2016) Loppuraportti, pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelma 2012 – 2015, PAAVO II. Saatavilla 27.2.2020 <https://asuntoensin.fi/ohjelma/historia/paavo-ii-2012-2015/>
- Karppinen, J. (2019) Asunto ensin, asumissosiaalisen työn malli maakunnille ja kumppaneille. Saatavilla 29.2.2020
<https://asuntoensin.fi/assets/files/2019/02/Asunnottomuusty%C3%B6n-malli-maakunnille-2019.pdf>
- Kettunen, M. (2013) Asunto ensin-malli Yhdysvalloissa ja soveltaminen Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 78. Saatavilla 29.2.2020
<https://www.julkari.fi/handle/10024/114737>
- Koski, A. & Vogt, I. (toim.) (2015). Osallistavaa kehittämistä asumisyksikössä. Aasukkaat ja työntekijät kehittäjinä. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja, Diak työelämä 1
- L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki. Saatavilla 27.3.2020
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- Metsämuuronen, J. (2000) Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. International Methelp Oy
- Nousiainen, K. & Sunikka, S. (toim.) (2009). Asunnottomuuskirja II – Ensisuojasta moniammatilliseksi palvelukeskukseksi. Pääkaupunki-

seudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCAn ja Heikki Waris-instituutin julkaisusarja nro 20.

- Poteri, R. (toim.) (1997). Kun pelkkä asunto ei riitä – Erityisryhmien tukiasuntotoiminnan tutkimus- ja kehittämisprojektin loppuraportti. Siinauhaliitto.
- Pleace, N., Culhane, D., Granfelt, R. & Knutagård, M. (2015). The Finnish Homelessness Strategy – An international review. Reports of the ministry of the environment. Ympäristöministeriö.
- Suvanto, H (2015). Asumissosiaalista työtä kehittämässä uudessa asumisyksikössä. Teoksessa A. Koski & I. Vogt (toim.), Osallistavaa kehittämistä asumisyksikössä. Aukkaat ja työntekijät kehittäjinä (91-105)
- Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos-internet-sivut, Ajankohtaista, Tiedotteet ja uutiset, Tiedote, Asunnottomuus nostaa riskin kuolemanriskin viisinkertaiseksi. Saatavilla 16.12.2019 <https://thl.fi/-/asunnottomuus-nostaa-kuolemanriskin-viisinkertaiseksi>
- Tilastokeskus internet-sivut, Tietoa tilastoista, Käsitteet, A. Saatavilla 19.11.2019 <https://www.stat.fi/meta/kas/asunnoton.html>
- Y-säätiö internet-sivut, Asunnottomuus Suomessa. Saatavilla 19.11.2019 <https://ysaatio.fi/asunnottomuus-suomessa>
- Welin, L. (2015) Sosiaaliohjauksen työmuodot ja kehittämistarpeet Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysviraston Asumisen tuen lähityössä. Opinnäytetyö YAMK. Diakonia-ammattikorkeakoulu.